

Vaikea taival juurille:

Miten Tunkuan Jalaginit löytyivät

12 vuotta sitten kirjoitin artikkelin Oulun Sukututkimusseuran lehteen otsikolla *Vaikea taival juurille – Itä-Karjalan pakolaiset sukututkimuksen kohteena*. Jutun kirjoitti neljä vuotta jatkunut uurastus isäni suvun juurilla, joita tuntui olevan mahdoton tavoittaa. Toisten sukututkijoiden kanssa Oulun maakunta-arkistossa vaihdetut ajatukset lisäsivät toivottomuuden tunnetta, eikä 1986 aloitettu juurien jäljitys arkistojen äärellä näyttänyt tuovan tutkijaa lähemmäs todellista paluuta juurille - matkaa Itä-Karjalaan ja ehkä elossa olevien sukulaisten luokse.

Keväällä 1992 Oulussa vietettiin Karjalan Sivistysseuran vuosikokousta ja heimojuhlaa, joiden toteuttamisessa olin osaltani mukana. Juhlien jälkeen ilmestyneessä Karjalan Heimossa oli kuvareportaasi tapahtumasta. Sinä päivänä, kun posti toi lehden kotiin, myös sukututkijan taipaleella kääntyi uusi lehti. Keminmaasta soitti Tunkuan Kevättämäjärveltä syntyisin oleva Sergei Zaikov, joka kertoi huomaneensa nimeni Karjalan Heimossa. Hän kysyi ykskantaan, pidänkö yhteyttä sukulaisiini Tunkualla, johon minä, että ”kyllä pitäisin, jos tietäisin heitä siellä olevan”.

Kosketus eläviin ihmisiin

Siitä alkoi keskustelu, joka muutti sukututkimuksen kosketukseksi eläviin ihmisiin. Sergein kautta sain osoitteen Tunkuan kirkonkylälle, isäni sedän lesken, Iro Jalaginan kotiin. Kirjeenvaihto selvitti monta uutta asiaa: suvun kohtaloita 1930-luvun puhdistuksissa, iloa elävistä sukulaisista, joiden olemassaoloa olimme uskaltaneet vain toivoa, sekä huolta tulevaisuudesta ja surua menetetyistä vuosista. Yhteytemme Tunkualle oli-

vat olleet poikki 70 vuotta. Tieto sukulaisista Suomessa oli ollut yllätys myös Tunkualla: Iro-baba toki tiesi edesmenneen miehensä sukulaisten menneen Suomeen, mutta ei ollut uskaltanut vuosikymmeniin puhua näistä mitään, kun Ignat Jalagin oli 1938 vangittu ja jäänyt sille tielle. Ignatin tapaan mm. Sandormohin joukkohautaa päätyi moni muukin tunkualainen. Keskusteluissa vielä elävien vanhusten kanssa käy selville, että neuvostovalta juurrutettiin Karjalaan pelolla: joka talosta vietiin Stalinin puhdistuksissa ainakin yksi mies lopulliselle matkalle.

Vihdoinkin Tunkualle kesällä 1994

Kesällä 1994 matkasimme viimein Vartiuksen rajaseaman kautta kohti Tunkuaa. Rukajärven kuhmuksella tiellä mieltä kouri jännitys: olimme menossa tapaamaan sukulaisia, joita emme tunneneet muuten kuin kirjeissä. Ei ollut valokuvia, ei muuta

tietoa kuin ajatus siitä, että täältä olivat Feodor Timofejevits Jalagin ja Feodosia Andronovna Jalagina talven 1922 sydämessä kansannousun taistelujen tuoksinassa lähteneet. Suomeen oli päätyntä yli 11 000 itäkarjalaisen joukossa kaksi ihmistä, joiden jälkikasvuna juurruimme uuteen maahan. Suomeen oli tullut myös Feodorin eli Heikin isä Timo nuorimman lapsensa Palagan kanssa. He olivat kuitenkin palanneet jo kesällä 1922 takaisin kotikonuille eikä heistä ollut sen koommin perheessämme kuultu. Johonkin oli kohtalo kuljettanut myös Anni-sisaren (s. 1902), jonka jäljet päättyivät vuonna 1923 Lahden kansanopistoon. Heikki ja Helmi (ent. Feodosia) saivat kaksi lasta, Katrin marraskuussa 1922 ja Jussin helmikuussa 1924. Siinä välillä Heikki oli lähtenyt ja vaimo lapsineen päätyi ennen pitkää Kemiin, jossa syntyi vielä Sulo 1933. Kun Heikki ja Helmi kuolivat 1940-luvun puolivälissä, ei

jälkeläisille jäänyt perimätiedon muruakaan. Sukulaisia ei tunnettu Suomessa, Karjalasta puhumattakaan. Läheisimpiä olivat karjalaiset naapurit ja kummit Veitsiluodossa, tunkualaisia hekin. Sodanjälkeisessä Suomessa oli sitä paitsi viisainta olla karjalaisuudestaan vaiti; vain suomentamatta jäänyt sukunimi kertoi muukalaisuudesta ja sitäkään ei moni osannut Venäjälle yhdistää. Nimi on sittemmin aiheuttanut päänvaivaa: sen taisivat suomalaiset pakolaisia rajan pinnassa avustaneet henkilöt translitteroida väärin. Mahdollisesti nimen oikea kirjoitusasu latinalaisilla aakkosilla on Jelagin.

Historiaa opiskelevan tyttären kuumeinen työ arkistoissa oli nyt siis vienyt selkävöiton tietämättömyydestä ja suvun juuret paikallistuiivat Tunkualle: Heikki oli Lusmanvaaran Jalaginin vanhaa sukua, Feodosia läheisen Maasjärven kylän Kuroptjeffeja. Tieto ei kuitenkaan tullut helposti tai helpotukseksi, vaan repi

Tunkuan kylää Keskikylältä lahdelle päin. Taustalla näkyy Repolan taloja ja Ristiniemi.

monet hiljaisesti arpeutuneet haavat auki: juurettomuus ja karjalaisten kohtalo historian suurissa linjoissa pukeutui yksittäisten ihmisten tuskaisiksi tarinoiksi.

Automme keikkui verkkaan Tunkuan kirkonkylän raitille. Kylällä asuu varsinkin kesäisin paljon karjalaisia, jotka talven mittaan muuttavat muualle. Osa asuu työn vuoksi Uudessa Maasjärven, jonka puukombinaatti 1950-luvun alussa rakensi, ja jonka 600 asukkaan joukko kuvastaa liki koko Venäjänmaan etnistä kirjoja. Karjalaa siellä pagajaa vain muutaman talon väki. Vanhalle Tunkuan kirkonkylälle sen sijaan asettuu kesällä nuorta väkeä talonpitoon ja kalastamaan, viljelemään ja eläimiä hoitamaan. Vakituinen, noin 60-80 asukkaan kylänväki saa suven ajaksi tuntuvan lisän. Sinne mekin siis ajoimme.

Suoraan sukulaistalon pihaan

Tietä kysyttyämme meidät opastettiin sukulaistalon pihaan. Talosta ampaisi pihalle mies, joka oitis kaappasi Jussin halauksiin ja hoki: ”Jussi, minun veli on tullut”. Siinä oli Simo (s. 1932), Jussin serkku, Ignat Timofejevits Jalagin vanhempi poika. Meitä vastaanottamassa olivat myös Simon sisarentytär Nasti eli Anastasia Vladimirovna Tshuburova (jonka talossa monet Suomesta tulleet ovat saaneet lämpimän vastaanoton), ja hänen perheensä. Sen sydämellisempää tapamista saattoi tuskin toivoa. Ignatin leski Iro-baba oli siirtynyt tuonilmaisiiin jo edellisenä syksynä, mutta me jäljellejääneet tutustuimme toisiimme täydellä riemulla. Karjalaiseen tapaan pöytä katettiin komeaksi toinen toistaan aidompia herkuja, joiden ääressä nautittiin uudesta elämän ulottuvuudesta. Tunkuan kirkonkylällä olimme toiset Suomesta käyneet sukulaiset. Simo, nuorempi veli Risto, Nasti ja hänen perheensä muodostuivat meidän elä-

Simo Ignatjevits Jalagin Tunkuan Vaarakylän rannassa kesällä 2001. Vajan takaa näkyvä 2-kerroksinen talo on alun perin Lusmanvaaran Tollonen.

mänlangaksemme suvun juuriin Tunkualla.

Syksyllä 1994 palasimme uudelleen Tunkualle. Nastin perhe oli asettunut talveksi uuden Maasjärven kylään. Metsätöitä riitti vielä vuonna 1994 ja palkkojakin maksettiin, vaikka kaupassa ei niin paljon tavaraa ollutkaan. Lokakuun alkupäivinä matkasimme Nastin ja hänen tyttärensä Alinan kanssa linja-autolla Maasjärvestä Belomorskiin, entiseen Sorokan kaupunkiin. Matka kesti kaksi ja puoli tuntia, ja lähikyliltä nousi kyytiin paljon karjalaisia. Monet vanhat ihmiset antautuivat hyvällä suomen kielellä juttelemaan vieraan kanssa; he olivat 1920-luvun lopulla ja 1930-luvulla opiskelleet koulussa suomea.

Keskusteluja Belomorskissa

Belomorskiin saavuttaessa autossa porisi hilpeä karjalan- ja suomenkielinen puhe. Belomorskissa meidät oli kutsuttu paikallisen lehden toimitukseen, jossa päätoimittaja oli kiinnostunut kuulemaan tarinan karjalaisista ja heidän Suomeen keikutuneista sukulaisistaan. Siinä me vanhojen valokuvien säestyksellä vuo-

datimme sukumme vaiheita, Nasti ja minä sekä tulkki, jonka vanhemmat olivat 1920-luvun lopulla muuttaneet Haukiputaalta Oulun naapurista Karjalaan neuvostomaata rakentamaan.

Sorokan - kirjaimellisesti ”40 saarta” - yhdellä luodolla pienessä talossa viisi naista kokoontui iltapäivällä syömään ja puhumaan elämän enosta.

Puheen kulkiessa nyky päivästä menneisyyteen ja takaisin, halki 1900-luvun kirjaviiden vaiheiden kertosimme niitä ihmisiä, joita oli elänyt ja joita kuolema oli niittänyt rauhallisesti tai väkivalloin. Tuon syksyn jälkeen olen kerta toisensa jälkeen pohtinut, yksityisesti ja esitelmässä, kumpi olikaan kovempi kohtalo: pakolaisuus ja juurettomuus vai jääminen vanhoille asuinsijoille uuden järjestelmän kouriin. Oikeaa vastausta ei liene, lopputuloksena on ollut perheiden hajoaminen, yhteyksien katkeaminen ja uudelleen syntyminen lähes viime hetkillä ennen kuin tietoisuus yhteisestä menneisyydestä katoaa lopullisesti.

Nastin kanssa olemme kolonneet sukututkimuksen polkuja sittemmin yhdessä. Arkangelin arkistosta saimme selvityksen, jonka mu-

kaan Jalaginit ovat asuneet Lusmanvaarassa ainakin jo vuonna 1794. Saatoimme päätellä, että toistaiseksi vanhin nimeltä tunnettu Jalagin, Dimitri oli syntynyt 1600-luvun loppupuolella. Arkistot eivät ehkä auta siinä taaksepäin, mutta melko varmasti olimme olleet kiinni Tunkuan turpeessa jo 1600-luvulla.

Vielä on hämärän peitossa, mistä esivanhempamme sinne kulkeutuivat. Sergei Zaikovin avulla saimme Petroskoin arkistosta sittemmin vielä kopiot kaikista kirkonkirjojen maininnoista, joissa esiintyy Jalagin-nimisiä henkilöitä Tunkualla 1860-luvulta vuoteen 1905. Niissä on vielä puutteita ja epätarkkuuksia, mutta hämmästyneensä saatoin todeta, että sukumme oli suuri, todella suuri. Pitkin Venäjää, ja ehkäpä myös Suomessa, on varmasti vieläkin sukulaisia. Vaikea taival juurille oli monien mutkien kautta johdattanut rikkaaseen tulokseen. Tuon ensimmäisen käynnin jälkeen matkoja on tehty joka kesä. Tuloksena on nyt, vuosien viiveellä tosin, tässä lehdessä lyhyet artikkelit myös Tunkuan ja Lusmanvaaran kylistä karttoineen.

SEIJA JALAGIN